

Deklinace řeckých substantiv v latinské lékařské terminologii

Skloňování řeckých substantiv v latině podléhá speciálním pravidlům, což plyne z rozdílnosti obou jazyků.

Řecká substantiva I. deklinace

Některá latinizovaná, jiná s původním řeckým pravopisem (a ty si zachovávají původní koncovky) se skloňují dle I. latinské deklinace. Příkladem jsou substantiva-feminina, na př. **trachea**, **anaemia**, v singuláru zakončená na **-a** a skloňují se dle vzoru **vena** (žíla). Řecká feminina zakončená na **-ē** mají v genitivu singuláru **-ēs**, v akuzativu singuláru **-ēn** a v ablativu singuláru **-ē**.

Skloňování řeckých feminin I. deklinace

Skloňování vzoru **rhaphe** (ř. *ράφή*) v singuláru:

N. raph-**ē**

G. raph-**ēs**

(D. raph-**ae**)

Ak. raph-**ēn**

Ab. raph-**ē**

Skloňování řeckých maskulin I. deklinace

Skloňování vzoru **diabetēs** (ř. *διαβήτης*) v singuláru:

N. diabēt-**ēs**

G. diabēt-**ae**

(D. diabēt-**ae**)

Ak. diabēt-**ēn**

Ab. diabēt-**e** (**ā**)

Řecká substantiva II. deklinace

Dle II. deklinace skloňujeme maskulina a neutra: řecká maskulina s koncovkou **-os** se většinou latinizují a přebírají koncovku **-us**, na př. ř. **brónchos** – lat. **bronchus** (ř. *βρόγχος*) a skloňují se dle slova **mūsculus**. Neutra si povětšinou ponechaly svou původní řeckou koncovku **-on**. Příkladem jsou na př. **cōlon** (ř. *κόλον*), **acrōmion** (ř. *ακρώμιο*), **ganglion** (ř. *γάγγλιο*) a skloňují se jako **ligāmentum**.

Skloňování řeckých maskulin II. deklinace

Skloňování vzoru **cōlon** v singuláru:

N. cōl-**on**

G. cōl-**ī**

(D. cōl-**ō**)

Ak. cōl-**on**

Ab. cōl-**ō**

Řecká substantiva III. deklinace

Slova III. deklinace dělíme do skupin dle typu koncovky: **souhlásková deklinace** a **samohlásková**, t.zv. **i-deklinace**.

Souhlásková deklinace

Jedná se o substantiva – maskulina v nominativu singuláru zakončena na **-ēr**, v genitivu singuláru na **-ēris**. Např. **ūrētēr** (ř. *ουρήθρα*). Skloňujeme je dle vzoru **cartilāgō**.

Skloňování vzoru **ūrētēr** v singuláru a v plurálu:

Sg.

N. ūrētēr

G. ūrētēr-**is**

(D. ūrētēr-**ī**)

Ak. ūrētēr-**em**

Abl. ūrētēr-**e**

Pl.

N. ūrētēr-**ēs**

G. ūrētēr-**um**

(D. ūrētēr-**ibus**)

Ak. ūrētēr-**ēs**

Abl. ūrētēr-**ibus**

Dalším typem jsou substantiva – feminina zakončena na **-is** a skloňována latinsky, tedy dle vzoru **cartilāgō**. Do této skupiny patří i substantiva tvořena příponou **-ītis** (ř. *-ίτις*). Objevují se téměř výlučně v singuláru. Příkladem je slovo **hepatitis** (ř. *ηπατίτιδα*).

Skloňování slova **carōtis** v singuláru a v plurálu:

Sg.

N. carōtis

G. carōtid-**is**

(D. carōtid-**ī**)

Ak. carōtid-**em**

Ab. carōtid-**e**

Pl.

N. carōtid-**ēs**

G. carōtid-**um**

(D. carōtid-**ibus**)

Ak. carōtid-**ēs**

Ab. carōtid-**ibus**

Dále do III. deklinace zařazujeme substantiva – neutra zakončena na **-ma** a skloňována dle vzoru **corpus**. V ablativu však mohou přecházet do II. deklinace. Typickým představitelem této skupiny slov je slovo **trauma** (ř. *τραύμα*). Skupinu doplňují i substantiva tvořena příponou **-ōma** (ř. *-ωμα*): **osteōma** (ř. *οστέωμα*), **sarcōma** (ř. *σάρκωμα*).

Samohlásková deklinace, i-deklinace

Jedná se většinou o stejnoslabičná feminina. Příkladem je **basis** (ř. *βάσις*). Patří sem i slova tvořena příponou **-ōsis**, na př. **neurōsis** (ř. *νεύρωση*). Tyto substantiva se skloňují dle vzoru **febris**, ale v genitivu mohou mít i původní řecké koncovky.

Skloňování slova **basis** v singuláru a v plurálu:

Sg.

N. basis

G. bas-**is** (**-eos**)

(D. bas-**ī**)

Ak. bas-**im** (**-in**)

Ab. bas-**ī**

Pl.

N. bas-**ēs**

G. bas-**ium**

(D. bas-**ibus**)

Ak. bas-**ēs**

Ab. bas-**ibus**

Odkazy

Související články

- Řecká adjektiva v latinské lékařské terminologii
- Latinská gramatika
- Latinská syntax

Použitá literatura

- ŠIMON, František. *Latinská lékařská terminológia*. 1. vydání. Martin : Osveta, 1990. ISBN 80-217-0297-4.